

«ПРОБЛЕМАЛЫҚ КРЕДИТТЕР ҚОРЫ» АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

**«Проблемалық кредиттер қоры»
АҚ Директорлар кеңесінің
2023 жылғы 12.10. № 10
шешімімен бекітілген**

**«Проблемалық кредиттер қоры» АҚ қызметкерлері үшін
сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі
НҰСҚАУЛЫҚ**

2023 ЖЫЛ

МАЗМҰНЫ

1-тарау. Қолданылу саласы	3-бет
2-тарау. Негізгі ұғымдар мен қысқартулар	3-4-бет
3-тарау. Жалпы ережелер	4-6-бет
4-тарау. Қор қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылы	6-7-бет
5-тарау. Қарамағындағылардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін басшылардың жауаптылығы	7-бет
6-тарау. Қорытынды ережелер	7-бет

1-тарау. Қолданылу саласы

1. Осы Нұсқаулық Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы қолданыстағы заңнамасына сәйкес әзірленді, сыбайлас жемқорлық бағытындағы іс-қимылдарды айқындайды, Қор қызметінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың жолын кесу мақсатында сыбайлас жемқорлық сипатындағы жағдайлар туындаған жағдайда «Проблемалық кредиттер қоры» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – Қор) қызметкерлерінің іс-қимыл тәртібін белгілейді.

2. Осы Нұсқаулық Қордың барлық қызметкерлерінің танысуы және қолдануы үшін міндетті болып табылады.

3. Осы Нұсқаулықта келтірілген талаптар ең аз дегенде қажетті талаптар болып табылады және нақты жағдай үшін толық және/немесе шектейтін талаптар ретінде қарастырылмауы тиіс.

2 тарау. Негізгі ұғымдар мен қысқартулар

4. Нұсқаулықта қолданылатын негізгі ұғымдар мен қысқартулар:

- сыбайлас жемқорлық – жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың өздерінің лауазымдық (қызметтік) өкілеттіктерін және соған байланысты мүмкіндіктерін жеке өзі немесе делдалдар арқылы жеке өзіне не үшінші тұлғаларға мүліктік (мүліктік емес) игіліктер мен артықшылықтар алу немесе табу мақсатында заңсыз пайдалануы, сол сияқты игіліктер мен артықшылықтарды беру арқылы осы адамдарды параға сатып алу;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл – сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің өз өкілеттіктері шегіндегі сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде қоғамда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және жою жөніндегі, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды анықтау, жолын кесу, ашу және тергеп-тексеру және олардың салдарын жою жөніндегі қызметі;
- **коммерциялық пара беру** – коммерциялық немесе өзге де ұйымда басқару функцияларын орындайтын тұлғаға ақшаны, бағалы қағаздарды немесе өзге де мүлікті заңсыз беру, сол сияқты оған өзінің қызметтік жағдайын пайдаланғаны үшін, сондай-ақ пара беруді жүзеге асыратын адамның мүддесі үшін қызметі бойынша жалпы қамқорлығы немесе жол бергені үшін мүліктік сипаттағы қызметтерді заңсыз көрсету;
- **мүдделер қақтығысы** – жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген

адамдардың, оларға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, мұндай жағдайда аталған адамдардың жеке мүдделері олардың өз лауазымдық міндеттерін орындамауына және (немесе) тиісінше орындамауына алып келуі мүмкін;

- **пара** – мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамның не оған теңестірілген адамның немесе жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамның не лауазымды адамның өзі немесе делдал арқылы өзі немесе басқа адамдар үшін пара берушінің пайдасына жасаған әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін, егер мұндай әрекеттер (әрекетсіздік) мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамның не оған теңестірілген адамның не ол лауазымдық жағдайына байланысты мұндай әрекеттерге (әрекетсіздікке), сол сияқты жалпы қамқорлыққа немесе жол беруге ықпал ете алатын болса, ақша, бағалы қағаздар, өзге де мүлік, мүлікке құқық немесе мүліктік сипаттағы пайда алуы;
- **параны бопсалау** – адамның пара берушінің немесе ол өкілдік ететін адамдардың заңды мүдделеріне нұқсан келтіруі мүмкін әрекеттер жасау тәуекелімен пара талап етуі не құқық қорғау мүдделері үшін зиянды салдардың алдын алу мақсатында пара беруге мәжбүр болатын жағдайларды қасақана жасауы.

3-тарау. Жалпы ережелер

5. Қазақстан Республикасында пара алу және беру жөніндегі іс-әрекеттер заңға қайшы келеді және оларды жасағаны үшін Қазақстан Республикасының Қылмыстық Кодексіне сәйкес қылмыстық жауаптылық көзделген.

6. **Пара алу және пара беру** бір қылмыстық модельдің екі жағы болып табылады, оны жасаған кезде пара алушы мен пара беруші болады.

Пара алу – әсіресе егер оны адамдар тобы жасаса немесе бопсалаумен бірге жүрсе, ең қауіпті лауазымдық қылмыстардың бірі, бұл лауазымды адамның заңды немесе заңсыз әрекеттері (әрекетсіздігі) үшін артықшылықтар мен пайда алуынан тұрады.

Пара беру – лауазымды адамды заңды немесе заңсыз іс-әрекеттер (әрекетсіздік) жасауға итермелеуге немесе параны берушінің пайдасына, оның ішінде жалпы қамқорлығы немесе қызмет бойынша жол берушілік үшін қандай да бір артықшылықтар беруге, алуға бағытталған қылмыс.

7. Қор қызметкерлері мүдделер қақтығысын болдырмау немесе реттеу үшін қойылатын шектеулерді, тыйымдар мен талаптарды сақтауы, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға итермелеу мақсатындағы өтініштер туралы Қор басшылығына хабарлауы, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мақсатында өзге де міндеттерді сақтауы қажет.

Қор қызметкерлеріне қарыз алушылармен/қосалқы қарыз алушылармен, кепіл берушілермен, кепілгерлермен, қосылған тұлғалармен, жеке сот орындаушыларымен, бағалаушылармен, банкроттықты басқарушылармен, аудиторлармен, тауарларды, жұмыстар мен қызметтерді жеткізушілермен және олардың өкілдерімен келіссөздер, кездесулер өткізу кезінде пара беру туралы өтініш (тұспал) ретінде қабылдануы мүмкін сөздер мен сөз тіркестерінен бас тарту ұсынылады.

Сонымен қатар жоғарыда көрсетілген адамдардан Қор қызметкерлеріне немесе олардың туыстарына, жекжаттарына белгілі бір компанияға жеңілдіктер, қызметтер көрсету, белгілі бір қайырымдылық қорына ақша салу немесе белгілі бір спорт командасына қолдау көрсету туралы сұрамау ұсынылады, олар да пара беру туралы өтініш ретінде қабылдануы мүмкін

8. Қор қызметкерлеріне сыбайлас жемқорлық бағытындағы және коммерциялық пара беру жағдайлары, сондай-ақ мүдделер қақтығысы туындаған кезде мыналар ұсынылады:

1) арандату кезінде:

Өтініш білдірген азаматтар, сондай-ақ Қордың немесе оның құрылымдық бөлімшелерінің қызметін тексеруді жүзеге асыратын адамдар тарапынан ықтимал арандатушылықтарды болдырмау үшін:

- қызметтік кабинеттерді, жұмыс орындарын және жеке заттарды қараусыз қалдырмау;

- қызметтік кабинеттерді кілтпен жабу және олардың кілттерін басқа тұлғаларға бермеу;

- келуші кеткеннен кейін жұмыс орнында немесе жеке заттарында қандай да бір бөгде заттар табылған жағдайда оларға қол тигізбеу, өз бетінше әрекет жасамау және бұл туралы Қор басшылығына дереу хабарлау.

2) пара немесе коммерциялық пара ұсыну кезінде:

Қарыз алушылармен/қосалқы қарыз алушылармен, кепіл берушілермен, кепілгерлермен, жеке сот орындаушыларымен, бағалаушылармен, банкроттықты басқарушылармен, тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді жеткізушілермен және олардың өкілдерімен жұмыстағы өзара қарым-қатынас кезінде осындай жағдайлардың туындауына жол бермеу мақсатында:

- пара алуға дайын деп қабылдануы мүмкін сөздерге жол бермей, өзін өте сақ, сыпайы ұстау;

- диктофон болған жағдайда пара беру және/немесе коммерциялық пара беру туралы ұсынысты (жасырын) жазып алуға тырысу;

- бұл факт жөнінде жоғарғы басшылыққа хабарлау;

- сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға – Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігіне (бұдан әрі – Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) немесе 1424 Call орталығына

дайындалып жатқан қылмыс туралы жазбаша хабарлама немесе ауызша хабарлама жолдау.

3) мүдделер қақтығысы кезінде:

Мүдделер қақтығысын болдырмау үшін:

- мүдделер қақтығысының кез-келген мүмкіндігіне мұқият болу;
- мүдделер қақтығысының туындауының кез келген мүмкіндігін болдырмау жөнінде шаралар қабылдау;
- туындаған мүдделер қақтығысын тікелей басшының келісімі бойынша еңсеру жөнінде шаралар қабылдау.

4-тарау. Қор қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі әрекеттері.

9. Сыбайлас жемқорлыққа тұспалдау жағдайы туындаған кезде Қор қызметкерлері бұл туралы жоғарғы басшыны, Қордың комплаенс қызметін және (немесе) Қордың басшылығын және (немесе) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметті хабардар етеді.

Қызметкердің жоғарғы басшысы, Комплаенс қызметі және Қор басшылығы Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы келіп түскен хабарлама бойынша шаралар қабылдауға міндетті.

10. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактісі туралы хабарлаған Қор қызметкері Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу кодексіне, Қазақстан Республикасының Еңбек кодексіне, «Қылмыстық процеске қатысатын адамдарды мемлекеттік қорғау туралы» және «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес мемлекеттің қорғауында болады және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган айқындаған тәртіппен көтермеленеді.

11. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметке жіберілетін сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық және коммерциялық пара беру фактілері туралы өтініште мынадай мәліметтер болуы тиіс:

- параны бопсалайтын немесе коммерциялық пара алуға мәжбүрлейтін адамның толық аты-жөні және атқаратын лауазымы;
- бопсаланатын параның (коммерциялық параның) сомасы мен сипаты;
- жасалуы үшін пара ұсынылатын немесе коммерциялық парамен сатып алынатын әрекеттің немесе әрекетсіздіктің сипаттамасы;
- Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің тиісті шаралар қабылдауы үшін маңызы бар өзге де мән-жайлар.

Өтінішке мүмкіндігінше сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасау немесе оны жасауға әрекет жасау фактісін растайтын қолда бар құжаттардың,

хат-хабарлардың, аудио немесе бейне тіркемелердің көшірмелерін қоса беру қажет.

5-тарау. Қарамағындағылардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін басшылардың жауаптылығы

12. Қордың басшылығы бағынысты қызметкерлердің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауының алдын алу жөніндегі лауазымдық міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес тәртіптік жауаптылықта болады.

13. Қазақстан Республикасының заңдарында тікелей көзделген жағдайларды қоспағанда, Қордың қызметкері заңды күшіне енген сот актісіне сәйкес одан әрі жұмыс істеу мүмкіндігін болдырмайтын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасаған жағдайда, мұндай қызметкермен еңбек шарты ҚР Еңбек кодексінің 52-бабы 1-тармағының 21) тармақшасына сәйкес, Қордың бастамасы бойынша бұзылуы мүмкін.

6-тарау. Қорытынды ережелер

14. Осы Нұсқаулық Қордың Директорлар кеңесі бекіткен күннен бастап күшіне енеді.